

ΑΠΟΛΥΤΗΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2002 Γ΄ ΤΑΞΗΣ ΕΝΙΑΙΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ – ΘΕΩΡΗΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗΣ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΘΕΜΑΤΩΝ

B.1.

Το απόσπασμα από το έργο του Δούκα αναφέρεται στην αιχμαλωσία και τις περιπέτειες ενός Έλληνα στρατιώτη ο οποίος κατά την καταστροφή της Σμύρνης (1922) συνελήφθη από τον κεμαλικό στρατό και οδηγήθηκε στο εσωτερικό της Τουρκίας μαζί με άλλους Έλληνες στρατιώτες και πολίτες.

Τοπωνύμια:

Πορεία προς τα ενδότερα της Μικρασίας που επιβεβαιώνεται με την αναφορά σε τοπωνύμια της ευρύτερης περιοχής της Σμύρνης (Αχμετλί, Μαγνησία, Κασαμπάς).

Πρόσωπα:

Εκτός από τους αιχμαλώτους, πρόσωπα του αποσπάσματος είναι Τούρκοι στρατιώτες (αξιωματικός, ζεμπέκηδες), ιερωμένοι (χότζας) και πολίτες που συνοδεύουν, εξευτελίζουν και βιαιοπραγούν προς τους αιχμαλώτους.

Καταστάσεις:

Δεινά και κακουχίες των αιχμαλώτων (πείνα, δίψα, κούραση) που οδηγούν τους αιχμαλώτους σε σωματική και ηθική εξαθλίωση («μαλώναμε ποιος θα πρωτοβγεί γιατί θα ‘πινε νερό», «όσοι δεν είχανε πίνανε το κάτουρό τους», «μασούσαμε τα χλωρά πούσια»).

Ιδεολογικό υπόβαθρο:

Θρησκευτικός φανατισμός, μισαλλοδοξία και εθνικισμός του τουρκικού στοιχείου απέναντι σε Έλληνες και Αρμένιους. Ανάλογη μοίρα και αντιμετώπιση με αυτή των Ελλήνων είχαν οι Αρμένιοι ήδη από τον Α΄ παγκόσμιο πόλεμο (γεννοκτονία Αρμενίων).

(«άπιστα σκυλιά», «σαν τα φίδια να σερνόσαστε», όλο το επεισόδιο με τον Αρμένη).

B.2.

Από σελίδα 184 του σχολικού βιβλίου: «Η λιτότητα και η εκφραστική καθαρότητα ..... συνοχή του κειμένου».

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Τουρκικές λέξεις: «Χότζα, Αλλάχ ασκινά», «ζεμπέκηδες, ζουρνάδες, νταούλια», «Άφεριμ».

Ιδιωματικές λέξεις – φράσεις: πούσια, κοσαριά νομάτοι, κιούγκι, τον χάλασαν.

Μικροπερίοδος λόγος – Παρατακτική σύνδεση: «Κι έφυγε», «Έφτά μέρες περάσαμε έτσι», «Βγήκαν καμιά κοσαριά νομάτοι με τα κάρα και τους πέταξαν μακριά, έξω από την πολιτεία».

Έλλειψη πλούσιων εκφραστικών μέσων: Δεσπόζουν τα ουσιαστικά και τα ρήματα, το λεξιλόγιο αποδίδει με ακρίβεια την ωμή πραγματικότητα («βρε κερατά», «κλοτσοκυλούσαν»).

Εναλλαγή αφήγησης – διαλόγου: Προβάλλεται με ενάργεια ο φόβος των αιχμαλώτων, η σωματική και ψυχική τους εξόντωση καθώς και η βία των Τούρκων αξιωματούχων.

B.3.

Η αφήγηση γίνεται πάντα σε α' πρόσωπο ενικού ή πληθυντικού αριθμού (πρωτοπρόσωπη αφήγηση) από έναν αφηγητή που όχι μόνο συμμετέχει στα δρώμενα, αλλά αποτελεί τον κεντρικό τους άξονα (ομοδιηγητικός αφηγητής με εσωτερική εστίαση). Με την επιλογή του α' προσώπου εξασφαλίζεται η αμεσότητα, η παραστατικότητα, η ζωντάνια των καταστάσεων και κεντρίζεται το ενδιαφέρον του αναγνώστη ο οποίος ταυτίζεται ως ένα βαθμό με τον αφηγητή.

Στο συγκεκριμένο απόσπασμα δεν αυτονομείται το «εγώ» από την μάζα των υπολοίπων αιχμαλώτων. Το α' ενικό πρόσωπο μετατρέπεται σε α' πληθυντικό, το «εγώ» εντάσσεται στο «εμείς» και τελικά το ατομικό βίωμα μεταμορφώνεται σε συλλογικό.

B.4.

Το απόσπασμα είναι ενδεικτικό για την συμπεριφορά των Τούρκων τσετών προς τους Έλληνες αιχμαλώτους μετά από την καταστροφή της Σμύρνης. Η έλλειψη ανθρωπισμού, η κατάφωρη παραβίαση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, τα βασανιστήρια που οδηγούν τους αιχμαλώτους σε εξαθλίωση είναι μερικά μόνο παραδείγματα της ωμής στάσης των Τούρκων.

Η μετρημένη προσφορά τροφής (μισή κουραμάνα για δύο άτομα) και νερού δημιουργεί φρούδες ελπίδες επιβίωσης που τις διαδέχεται αμέσως μετά ακόμη μεγαλύτερη σκληρότητα (αφαίρεση ενδυμάτων και πολύτιμων ειδών, βίαιη απόσπασση δοντιών). Έτσι εντείνεται στην ψυχή των αιχμαλώτων ο φόβος, η απογοήτευση, η αβεβαιότητα για την τύχη τους ενώ έχει απωλεσθεί κάθε αίσθημα αξιοπρέπειας.

B.5.

Τόσο η «Ιστορία ενός αιχμαλώτου» όσο και το «Νούμερο 31328» αντιμετωπίζουν τον πόλεμο όχι στην επική και ηρωική του διάσταση αλλά ως βασικό υπεύθυνο της απώλειας χιλιάδων ατόμων και του εξευτελισμού της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Τα δύο αποσπάσματα συγκλίνουν στην παρουσίαση του θέματος της δίψας.

Ενδεικτικά κοινά σημεία:

- Επίταση του μαρτυρίου της δίψας με την σκόπιμη πεζοπορία κάτω από αντίξοες καιρικές συνθήκες (καυτός ήλιος Ανατολίας).
- Κοινή μεθόδευση. Βασικός αποκλεισμός των αιχμαλώτων από κάθε πηγή νερού. Σαδιστική συμπεριφορά των δεσμοφυλάκων

προς τους κρατούμενους με προτεραιότητα στα ζώα και υποβίβασή τους κάτω από το επίπεδο των ζώων.

- Το ένστικτο της αυτοσυντήρησης αναγκάζει τους αιχμαλώτους να μηχανευτούν κάθε τρόπο για να ξεγελάσουν την δίψα τους (βυζαίνουν την λάσπη, μασούν τα χλωρά πούσια, γλείφουν τα βρεγμένα δάχτυλα).
- Ο ηθικός ξεπεσμός και η απώλεια της ανθρώπινης αξιοπρέπειας ως αποτέλεσμα της δίψας ωθεί τους αιχμαλώτους σε μια απέλπιδα προσπάθεια επιβίωσης ακόμα και να ικετεύουν τους τυράννους τους («εμείς τους παρακαλούσαμε», «έλεος»).